

Julkinen

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Vastaus hallintovaliokunnan pyyntöön toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto asiassa HE 220/2022

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamista ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Pyydettyinä lausuntonaan Syyttäjälaitos esittää seuraavaa.

Syyttäjälaitos kannattaa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia, joiden keskeisenä tavoitteena on auttamisen ja rikosprosessin välisen yhteyden heikentäminen.

Erityisesti Syyttäjälaitos lausuu ehdotetuista 34 §:n ja 35 §:n muutoksista. Syyttäjälaitos pitää kannatettavana ehdotettua muutosta, jonka mukaan ihmiskaupparikoksen uhrin käsitteen sijaan käytetään termiä ihmiskaupan uhri. Kyseinen termi vahvistaa eroa rikosprosessiin ja ihmiskaupan uhrin oikeuksien riippumattomuutta rikosprosessista.

Myös ehdotettu 35 §:n muutos, jonka mukaan vastaanottolain mukaisella ihmiskaupan uhrin tunnistamisella tarkoitettaisiin yksinomaan auttamisjärjestelmään ottamista, on tarkoituksenmukaista ja oikeustilaa selkiyttävää.

Kuten esityksessä, myös Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan nykyisin käytössä oleva kaksivaiheinen ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ei ole toiminut käytännössä ja siitä on seurannut osin se, että auttamisjärjestelmä on ollut velvoitettu tekemään

esitutkintapyyntöjä myös tilanteissa, joissa ihmiskaupan uhri ei ole vielä valmis tai halukas osallistumaan henkisesti vaativaan rikosprosessiin. Kaksivaiheinen tunnistaminen on saattanut myös aiheuttaa viranomaisresurssien kohdentumisen päällekkäisyyttä ja siten tehottomuutta. Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan esitys tuo parannusta tältä osin ihmiskaupan uhrin asemaan ja lisää myös uhrin mahdollisuutta vaikuttaa omaa etuaan ja oikeuksiaan koskevien asioiden käsittelyyn. Ihmiskaupan uhrin itsemääräämisoikeus lisääntyy.

Esityksen 35 §:n kriteerit siitä, että auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustava henkilö, jos hän on erityisen avun tarpeessa sekä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun henkilön Suomessa oleva lapsi, jos hän on avun tarpeessa, ovat kannatettavia. Esityksen määrittelyt lisäävät edelleen ihmiskaupan uhrin oikeuksien lisäksi myös ihmiskaupparikosten selvittämisen mahdollisuuksia. Etenkin nykytilanteessa ulkomailla tapahtuneiden ihmiskauppatekojen selvittäminen on usein mahdotonta, koska selvittäminen perustuu keskeisesti henkilötodistajiin, joiden olinpaikkaa tai henkilöllisyyttä ei pystytä selvittämään eikä henkilöitä tavata todistelun taltioimiseksi. Uhrin turvallinen tilanne Suomessa yleensä auttaa siinä, että hän luottaa viranomaisiin ja uskaltaa auttaa tutkintaa. Tutkintaan osallistuvan tilanteen turvaaminen lisäänee mahdollisuuksia saada hänen kertomuksestaan myös rikosprosessin tarvitsemaa henkilötodistelua, tietoja ja yksityiskohtia tapahtumapaikoista ja ihmiskauppaan osallistuneista.

Syyttäjälaitos pitää kannatettavana myös ehdotettua lain 38 §:n kumoamista.

Resurssivaikutusten osalta mahdollinen asiamäärän kasvu ihmiskaupparikoksissa aiheuttaa resurssivaikutuksia Syyttäjälaitoksessa. Yksittäisen ihmiskauppa-nimikkeellä syyteharkintaan tulevan asian käsittely tarvitsee keskimääräiseksi syyteharkinta-ajaksi (3,5 kk) kokeneen ja asiaan erikoistuneen syyttäjän työpanoksen. Ja ennen kuin ihmiskauppa-asia tulee Syyttäjälaitoksessa vireille syyteharkinta-

asiana, se vaatii syyttäjältä merkittävän työpanoksen myös esitutkintayhteistyöhön osallistumisena.

Muilta osin syyttäjälaitoksella ei ole lausuttavaa esityksestä. Syyttäjälaitos katsoo, että ehdotetut muutokset ovat kannatettavia ja riittäviä.

Leena Metsäpelto

valtionsyyttäjä, apulaisvaltakunnansyyttäjän sijaisena

Heidi Savurinne

valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

